

BESLUIT OPENBAAR

Ons kenmerk: ACM/DJZ/2014/206550_OV
Onderwerp: 13.0256.53 Besluit op bezwaar Dierenartsen
Datum: 18 december 2014

Beslissing op bezwaar van de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) inzake het bezwaarschrift van H. Ronner, R.W. Lubsen en E.D. Schutte e.a. tegen het besluit ACM van 7 november 2013 (zaak 12.0256.53, kenmerk 2013.205695) tot afwijzing van de aanvraag om toepassing van artikel 56, eerste lid, van de Mededingingswet.

I. Verloop van de procedure

1. Naar aanleiding van een klacht van de heer H. Ronner en de heer R.W. Lubsen (beide werkzaam als dierenarts) heeft ACM bij besluit van 7 november 2013, in zaak 12.0256.53, kenmerk 2013.205695, (hierna: bestreden besluit) geoordeeld over de vraag of bepaalde gedragingen met betrekking tot de 'geborgde dierenarts' en de '1-op-1-relatie dierenarts/veehouder' in strijd zijn met artikel 6, eerste lid, van de Mededingingswet (hierna: Mw). ACM heeft in het bestreden besluit vastgesteld dat voornoemde gedragingen geen inbreuk maken op artikel 6, eerste lid, Mw. Voorts is vastgesteld dat evenmin sprake is van een inbreuk op artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU). Het verzoek van Ronner en Lubsen om handhavend op te treden is derhalve afgewezen.
2. Bij brief van 12 december 2013 is bezwaar aangetekend tegen het bestreden besluit. Het bezwaarschrift is ingediend door (hierna te noemen: bezwaarden):¹
 - H. Ronner;
 - R.W. Lubsen;
 - E. de Beer;
 - M. Moens;

¹ Onderaan het bezwaarschrift waren voorts de namen opgenomen van A. Boersma, S. van Kessel en C. de Vries. Deze personen hebben – na daartoe in de gelegenheid gesteld te zijn – het bezwaarschrift niet ondertekend en zij zijn bij brief van 11 februari 2014 niet-ontvankelijk verklaard in hun bezwaar. Bij voornoemde brief is voorts een aantal andere dierenartsen die na ommekomst van de bezwaartermijn bezwaar hebben aangetekend, niet-ontvankelijk verklaard.

BESLUIT OPENBAAR

- W.J.M. van Look;
- J. Woudstra;
- W. Bijen;
- J. van Bers;
- G.J. Streefland;
- B.M. Tersmette;
- E.D. Schutte.

Bezwaarden hebben de heer E.D. Schutte gemachtigd om namens hen op te treden in de bezwaarprocedure.

3. ACM heeft bezwaarden in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Voorts heeft ACM andere belanghebbenden in de gelegenheid gesteld schriftelijk of mondeling een zienswijze te geven. De Stichting Geborgde Dierenarts heeft bij brief van 23 mei 2014 een schriftelijke zienswijze ingediend. Op 6 juni 2014 is ten kantore van ACM een hoorzitting gehouden. Van de zijde van bezwaarden zijn verschenen Schutte (gemachtigde), Ronner, Lubsen en Tersmette. Van de uitgenodigde derde belanghebbenden zijn verschenen de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (hierna: KNMvD) en Koninklijke Friesland Campina N.V. (hierna: Friesland Campina).
4. Van de hoorzitting is een verslag gemaakt dat op 24 juli 2014 aan de bij de hoorzitting aanwezige partijen alsmede aan de Stichting Geborgde Dierenarts (hierna: SGD) is toegestuurd.

II. Belanghebbendheid van bezwaarden

5. De KNMvD en de SGD stellen dat een deel van de bezwaarden geen belanghebbende is in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Algemene wet Bestuursrecht (hierna: Awb); zij hebben de oorspronkelijke klacht die heeft geleid tot het primaire besluit niet ingediend. Daarnaast onderscheiden de desbetreffende bezwaarden zich naar de mening van de KNMvD niet van andere dierenartsen die ook met hetzelfde systeem te maken hebben waarover hier wordt geklaagd. Voorts heeft een deel van de bezwaarden een gezelschapsdierenpraktijk.

BESLUIT OPENBAAR

6. ACM overweegt het volgende. De bezwaarden hebben gezamenlijk één bezwaarschrift ingediend. Vast staat dat Ronner en Lubsen belanghebbende zijn nu het bestreden besluit tot hen is gericht. Dit brengt mee dat – in aanmerking genomen dat Ronner en Lubsen tijdig bezwaar gemaakt hebben – ACM het bezwaarschrift inhoudelijk moet behandelen. De vraag of de overige acht bezwaarden al dan niet als belanghebbende moeten worden aangemerkt is daarom thans niet meer relevant.

III. Bestreden besluit

7. In het navolgende volgt een beknopte weergave van het bestreden besluit.
8. In het bestreden besluit zijn de gedragingen beoordeeld van de navolgende partijen:
 - Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)
 - Stichting Geborgde Dierenarts (SGD)
 - Landelijke en regionale land- en tuinbouworganisaties²
 - Vakbonden van veehouders³
 - Nederlandse Zuivelorganisatie
 - Koninklijke Friesland Campina N.V. en andere zuivelverwerkende ondernemingen en coöperaties⁴
9. De beoordeelde gedragingen betreffen:
 - Het convenant antibioticaresistentie (ABRES) en masterplannen
 - Integrale Ketenbeheersingssystemen (IKB's)
 - SGD-reglement voor de geborgde dierenarts
 - KNMvD-register Centraal Kwaliteitsregister Dierenartsen
 - Kwaliteitssystemen zuivelsector
10. Daarnaast is in het bestreden besluit ingegaan op de markt(en) waarop dierenartsen opereren alsmede op de context waarin de gedragingen hebben plaatsgevonden. In dat

² Zie voor een volledig overzicht het bestreden besluit, randnr. 20.

³ Zie voor een volledig overzicht het bestreden besluit, randnr. 20.

⁴ Zie voor een volledig overzicht het bestreden besluit, randnr. 21.

BESLUIT OPENBAAR

kader is een globale beschrijving gegeven van aanbieders van veterinaire diensten, met de nadruk op dierenartsen(praktijken) in Nederland. Voorts zijn beschreven de vier relevante veehouderijsectoren: varkenshouderij, pluimveehouderij, vleeskalverhouderij en rund(melk)veehouderij. In het bestreden besluit wordt het concurrentieproces tussen dierenartsen(praktijken) beschreven. Tot slot wordt de door het Ministerie van Economische Zaken uitgevaardigde maatregel dat antibiotica uitsluitend door dierenartsen mag worden voorgeschreven en toegediend (UDD-maatregel)⁵, uiteengezet.

11. Met betrekking tot de vraag of de gedragingen een overtreding van artikel 6 Mw opleveren, wordt in het bestreden besluit allereerst vastgesteld dat de aan de orde zijnde gedragingen niet naar hun aard de mededinging beperken.
12. Vervolgens beoordeelt ACM in het bestreden besluit of de gedragingen mededingingsbeperkende gevolgen hebben. In de (horizontale) relatie tussen dierenartsen onderling hebben de gedragingen – met name de verplichte 1-op-1-relatie tussen dierenarts en veehouder – geen mededingingsbeperkende gevolgen om de volgende redenen:
 - de gedragingen brengen geen daadwerkelijke marktafscherming teweeg;⁶
 - in de markt bestaat al een tendens die ertoe leidt dat veehouders in toenemende mate op basis van een 1-op-1-relatie met een dierenarts werken;⁷
 - dierenartsen hebben onderling nooit geconcurrereerd op basis van het inschakelen van tweede of derde (vervangende) dierenartsen, terwijl een dergelijke concurrentie nu wel op gang kan komen.⁸
13. Van mededingingsbeperkende gevolgen in de concurrentieverhouding tussen veehouders onderling alsmede tussen zuivelverwerkende bedrijven onderling is evenmin sprake.⁹

⁵ Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 15 augustus 2013, nr. WJZ/13031524, houdende wijziging van de Regeling diergeneesmiddelen in verband met het toepassen van antibiotica door houders van dieren, Stcrt 2013, 23390.

⁶ Bestreden besluit, randnr. 176.

⁷ Bestreden besluit, randnr. 177.

⁸ Bestreden besluit, randnr. 178.

⁹ Bestreden besluit, randnr. 180, 183 en 184 e.v.

BESLUIT OPENBAAR

14. In het bestreden besluit wordt overwogen dat in de (verticale) verhoudingen tussen dierenartsen en veehouders een exclusief afnamebeding is opgenomen. Dit heeft evenmin een mededingingsbeperking tot gevolg:
- onder dierenartsen(praktijken) bevinden zich geen de markt dominerende concurrenten;¹⁰
 - dierenartsen (aanbieders) ondervinden tegenmacht van de veehouders (afnemers);¹¹
 - de 1-op-1-relatie kan de facto op ieder moment beëindigd worden;¹²
 - exclusief afnamebeding is weliswaar marktbreed, maar de bijdrage aan de cumulatie van elk van de dierenartsen is gering.¹³
15. De gedragingen met betrekking tot de kwaliteitsborging van dierenartsen, zoals die thans voortvloeien uit de reglementen geborgde dierenarts, hebben geen mededingingsbeperkende gevolgen. Daarbij is in het bestreden besluit overwogen dat ook de vereisten betreffende het Centraal Kwaliteitsregister Dierenartsen geen mededingingsbeperking meebrengen zolang opname in dat register geen factor van belang is om als geborgde dierenarts te worden aangemerkt.¹⁴
16. In het bestreden besluit wordt op grond van de hiervoor kort weergegeven juridische beoordeling vastgesteld dat de onderzochte gedragingen geen mededingingsbeperkingen tot gevolg hebben. De aanvraag om toepassing te geven aan artikel 56 Mw wordt afgewezen.

¹⁰ Bestreden besluit, randnr. 190.

¹¹ Bestreden besluit, randnr. 191.

¹² Bestreden besluit, randnr. 192.

¹³ Bestreden besluit, randnr. 193.

¹⁴ Bestreden besluit, randnr. 205 en 206.

BESLUIT OPENBAAR

IV. Bezwaren

17. Klagers alsmede derde belanghebbenden (in totaal tien dierenartsen die zijn vertegenwoordigd door de heer Schutte) hebben bezwaar gemaakt tegen het bestreden besluit. De bezwaren laten zich samenvatten als volgt.
18. Het bestreden besluit ziet op alle vier de veehouderijsectoren. Daarmee wordt volgens bezwaarden voorbijgegaan aan de essentie van de klacht. De rundveehouderij heeft een wezenlijk ander karakter dan de andere veehouderijsectoren. Juist ten aanzien van de rundveehouderij heeft de verplichte 1-op-1-relatie tussen dierenarts en veehouder tot gevolg dat de concurrentiepositie van een groep dierenartsen ten opzichte van andere dierenartsen wordt ondermijnd. Bezwaarden stellen dat het Productschap Vee en Vlees en de wetgever de geborgde rundveedierenarts niet in hun verordening respectievelijk wettelijke regeling hebben opgenomen omdat daaraan mededingingsrechtelijke risico's kleven. In dit verband wijzen bezwaarden op hetgeen in de toelichting bij de wettelijke regeling is vermeld over de mededingingsrechtelijke aspecten.¹⁵
19. In het bezwaarschrift wordt uiteengezet dat de KNMvD heeft aangestuurd op de verplichte 1-op-1-relatie om bij een afnemend draagvlak onder dierenartsen haar invloed op de veterinaire sector te behouden. Er is onder dierenartsen geen democratische basis voor het systeem van de geborgde dierenarts en de deelnemers aan het systeem kunnen er geen invloed op uitoefenen. De Stichting Geborgde Dierenarts (SGD) kan op ieder moment de voorwaarden voor registratie aanpassen.
20. Bezwaarden wijzen op omissies in het bestreden besluit:
 - het IKB geldt niet voor melkvee;
 - de SGD is niet vanaf haar oprichting maar vanaf 2 april 2013 beheerder van registers geworden;

¹⁵ Naar ACM aanneemt doelen bezwaarden op hetgeen in deel I, §3 Europeesrechtelijke aspecten van de toelichting bij de UDD-maatregel (t.a.p. voetnoot 5) wordt vermeld. In de desbetreffende paragraaf komen evenwel geen mededingingsrechtelijke aspecten aan bod, maar wordt uiteengezet hoe de UDD-maatregel zich verhoudt met het in artikel 56 VwEU gewaarborgde vrij verkeer van diensten binnen de Europese Unie.

BESLUIT OPENBAAR

- de in het bestreden besluit opgenomen beschrijving van het Vijfpuntenplan is onvolledig;
 - er wordt een verkeerd beeld geschetst van het percentage dierenartsen dat de KNMvD vertegenwoordigt;
 - anders dan in het bestreden besluit wordt verondersteld verplicht de UDD-maatregel niet tot een 1-op-1-relatie tussen dierenarts en veehouder, maar wordt die als voorwaarde gesteld voor het op het veebedrijf aanwezig hebben en het door de veehouder toedienen van antibiotica;
 - een geborgde dierenarts kan alleen in een 1-op-1-relatie zijn diensten aanbieden aan een veehouder, met uitsluiting van iedere andere dierenarts;
 - er zijn – anders dan het bestreden besluit veronderstelt – kleine (één dierenarts) en grote (twintig dierenartsen) dierenartsenpraktijken;
 - de positie van veehouders ten opzichte van hun dierenarts is minder sterk dan het bestreden besluit wil doen voorkomen;
 - de financiële verplichtingen voor registratie als geborgde dierenarts omvatten naast inschrijvings-, cursus en periodieke kosten voor registratie, ook bijkomende kosten voor het managementsysteem.
 - Bezwaarden maken er bezwaar tegen dat in het bestreden besluit wordt gesproken van “vrijblijvendheid van de verplichtingen”. Van vrijblijvendheid is de facto geen sprake.
21. Bezwaarden stellen dat door de verplichte 1-op-1-relatie de concurrentie tussen dierenartsen wordt beperkt. Rundveedierenartsen die geen 1-op-1-relatie met enige veehouder (kunnen) hebben (part timers, specialisten) of die geen spoedgevallen (kunnen) behandelen, kunnen hun beroep niet zelfstandig uitoefenen. Ook de concurrentieverhouding tussen dierenartsen en paraveterinair wordt verstoord. Niet-geborgde dierenartsen mogen (ook) de niet aan dierenartsen voorbehouden veterinaire handelingen niet verrichten, terwijl iedere paraveterinair dat wel mag. Veehouders in Nederland zijn nu verplicht om diensten af te nemen van geborgde dierenartsen en moeten voldoen aan de daarbij gestelde eisen. Voor buitenlandse veehouders gelden die vereisten niet, zodat zij een concurrentievoordeel hebben. Tot slot is er geen concurrentie mogelijk tussen certificerende instanties nu uitsluitend VERIN is aangewezen als certificerende instantie.

BESLUIT OPENBAAR

22. Ter hoorzitting hebben bezwaarden daar nog aan toegevoegd dat de regeling Geborgde Dierenarts op meerdere punten in strijd is met de UDD-maatregel.

V. Zienswijzen KNMvD en SGD

V.1 Zienswijze KNMvD

23. De KNMvD is van oordeel dat ACM terecht heeft geconcludeerd dat geen sprake is van een mededingingsbeperking. Daartoe voert de KNMvD aan dat de 1-op-1-relatie de concurrentie niet beperkt en niet verder gaat dan noodzakelijk om het antibioticagebruik terug te dringen. Voorts wijst de KNMvD erop dat er veterinaire diensten zijn die niet onder de 1-op-1-relatie vallen; slechts de veterinaire dienstverlening die is voorbehouden aan dierenartsen valt onder de 1-op-1-relatie en het systeem van de geborgde dierenarts.
24. Verder wijst de KNMvD op onjuistheden in de stellingen van bezwaarden. De 1-op-1-relatie is niet "geïsoleerd" door de KNMvD vastgesteld, maar door de sector naar aanleiding van de wens van de overheid om antibioticagebruik terug te dringen. Anders dan bezwaarden betogen is de 1-op-1-relatie niet (alleen) bedoeld om transparantie met betrekking tot antibioticagebruik te realiseren; de regeling gaat verder om te komen tot een reductie van het antibioticagebruik. Met betrekking tot de UDD-maatregel wijst de KNMvD erop dat deze slechts ziet op de voorwaarden waaronder een veehouder zelf antibiotica mag toedienen aan zijn dieren en niet op de 1-op-1-relatie zoals die in het bestreden besluit is onderzocht.
25. Voorts betoogt de KNMvD dat de opmerkingen van bezwaarden niet relevant zijn voor de mededingingsrechtelijke beoordeling. Daarbij wijst de KNMvD erop dat het erop lijkt dat bezwaarden zich onvoldoende betrokken voelen bij de vaststelling van de regels. Dat staat – zo stelt de KNMvD – evenwel los van de vraag of sprake is van strijd met het kartelverbod.

V.2 Zienswijze SGD

26. SGD heeft een schriftelijke zienswijze ingediend. Zij brengt zakelijk weergegeven en voor zover relevant het volgende naar voren.

BESLUIT OPENBAAR

27. Registratie van antibiotica in Medirund alleen is niet voldoende. De 1-op-1-relatie maakt het mogelijk om één verantwoordelijke (de bedrijfsgebonden dierenarts) aan te spreken op het gebruik van antibiotica binnen een rund(melk)veebedrijf. Met betrekking tot het vastleggen van diergeneesmiddelen in centrale databases wijst SGD erop dat het alleen gaat om voorschriftplichtige geneesmiddelen. Monitoring van het gebruik van (alle voorschriftplichtige) diergeneesmiddelen geschiedt vanuit het oogpunt van volksgezondheid en omdat resistentieproblematiek niet alleen beperkt is tot antibiotica.
28. SGD wijst erop dat zijzelf, en niet de KNMvD bestuurders benoemt en ontslaat. De KNMvD kan slechts potentiële bestuursleden voor benoeming voordragen. Aan de Regeling Geborgde Rundveedierenarts deelnemende dierenartsen zijn in het College van Belanghebbenden binnen de SGD vertegenwoordigd door de KNMvD. De KNMvD heeft op haar beurt overleg met andere vertegenwoordigers van dierenartsen. Voorts hebben ook andere vertegenwoordigers van dierenartsen een positie gevraagd in het College van Belanghebbenden.
29. Het is niet aan de SGD om gelijkwaardige kwaliteitssystemen te accepteren. SGD maakt dit ook niet onmogelijk. Met betrekking tot de certificerende instanties geeft SGD het volgende aan: het College van Belanghebbenden adviseert over certificerende instanties op basis van prijs en kwaliteit. SGD besteedt de uitvoering van de certificering periodiek aan.
30. SGD vindt dat geen sprake is van een erkenningsregeling, maar van een kwaliteitsregeling.

VI. Beoordeling van de bezwaren

VI.1 *Uitgangspunten bij de beoordeling: artikel 6 Mw en artikel 101 VwEU*

31. Artikel 6 Mw verbiedt overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen, die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging op de Nederlandse markt of een deel daarvan wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

BESLUIT OPENBAAR

32. Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Europese Verordening 1/2003,¹⁶ moet ACM als zij toepassing geeft aan artikel 6 Mw en sprake kan zijn van beïnvloeding van de handel tussen lidstaten van de Europese Unie, ook toepassing geven aan artikel 101 VwEU. In het onderhavige geval kunnen naar het oordeel van ACM de ter beoordeling voorliggende gedragingen, indien zij de mededinging beperken, de handel tussen lidstaten beïnvloeden. ACM zal dan ook toepassing geven aan artikel 101 VwEU.
33. Artikel 101 VwEU verbiedt – net als artikel 6 Mw – overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen, die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging wordt verhinderd, beperkt of vervalst. Hier betreft het evenwel de mededinging op de (Europese) interne markt (of een deel daarvan. Voorts bepaalt artikel 101 VwEU dat alleen die mededingingsbeperkende gedragingen verboden zijn die de handel tussen de lidstaten negatief kunnen beïnvloeden.
34. ACM zal in het navolgende allereerst beoordelen of sprake is van mededingingsbeperkende gedragingen als bedoeld in artikel 6 Mw. Indien ACM toepassing geeft aan artikel 6 Mw zal zij eveneens toepassing geven aan artikel 101 VwEU.

VI.2 Reikwijdte van de bezwaren

35. Uit het bezwaarschrift, de in de bezwaarprocedure verder nog ingediende stukken en op basis van het verhandelde tijdens de hoorzitting, maakt ACM op dat de reikwijdte van de bezwaren is beperkt tot de rund(melk)veesector. De heroverweging van ACM in dit besluit op bezwaar heeft daarom geen betrekking op de sectoren pluimveehouderij, vleeskalverhouderij en varkenshouderij.
36. Bezwaarden hebben ter hoorzitting desgevraagd aangegeven dat het hen niet zozeer te doen is om de UDD-maatregel; die heeft niet tot gevolg dat een deel van de dierenartsen zijn diensten niet meer kan aanbieden in de rund(melk)veesector. De regeling Geborgde Dierenarts van de KNMvD en de SGD heeft daarentegen wel tot gevolg dat een groep

¹⁶ Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002, betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag, PbEG 2003, L1.

BESLUIT OPENBAAR

dierenartsen het werken in de rund(melk)veesector onmogelijk gemaakt wordt. In dat verband wijzen bezwaarden met name op de verplichte 1-op-1-relatie tussen rund(melk)veehouder en dierenarts.

37. Gelijk het bestreden besluit zal ACM bij de heroverweging in dit besluit op bezwaar beoordelen of de afspraken die de betrokken partijen uit het veld gemaakt hebben over het terugdringen van antibioticaresistentie alsmede de kwaliteitseisen die afnemers stellen, in strijd komen met het in artikel 6, eerste lid, Mw neergelegde kartelverbod. Voorts richt de beoordeling zich op het Reglement Geborgde Rundveedierenarts als erkenningsregeling van de SGD alsmede op de 1-op-1-modelovereenkomst die in het kader van voornoemde erkenningsregeling wordt voorgeschreven.

VI.3 Relevante factoren: ABRES-convenant, IKB en kwaliteitssystemen zuivelsector

38. De totstandkoming van het Convenant Antibioticaresistentie Dierhouderij (ABRES-convenant)¹⁷ is geïnitieerd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (thans Ministerie van Economische Zaken) en heeft tot doel het terugdringen van antibioticaresistentie in de dierhouderij. Met het oog daarop bevat het ABRES-convenant afspraken per veehouderijsector.¹⁸ Het ABRES-convenant is – voor zover dat betrekking heeft op de sector melkvee / vleesvee rund – overeengekomen tussen Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO), Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV), KNMvD en Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (NEVEDI).
39. In het ABRES-convenant betreffende melkvee / vleesvee rund wordt het voornemen geuit om een “sluitende aanpak te realiseren om antibiotica alleen daar in te zetten waar dat nodig en verantwoord wordt geacht”. Daartoe hebben partijen zich voorgenomen een systeem met bedrijfsgezondheidsplannen te ontwikkelen, verder te werken aan datasystemen voor tracking and tracing van diergeneesmiddelen en onderlinge informatieuitwisseling tussen datasystemen met betrekking op registratie van antibiotica, dierziekten en bedrijfsgezondheidsplannen. Met betrekking tot de verantwoordelijkheid voor de gezondheidsstatus van de veestapel, wordt gesteld dat die bij de veehouder ligt.

¹⁷ Dossiernummer 2012.300779.

¹⁸ Varkens, vleeskuikens, vleeskalveren en melkvee / vleesvee rund.

BESLUIT OPENBAAR

De veehouder wordt daarbij ondersteund door een geborgde dierenarts die werkt conform de Gids Veterinaire Praktijkuitoefening voor voedselproducerende dieren (GVP) van de KNMvD. ACM stelt vast dat in (het op deze diersector betrekking hebbende deel van) het ABRES-convenant direct noch indirect wordt verwezen naar een 1-op-1-relatie tussen veehouder en dierenarts.

40. IKB Rund is een kwaliteitskeurmerk voor rundvleesveehouders.¹⁹ In de Voorschriften IKB Rund is als één van de erkenningseisen opgenomen dat de rundveehouder met één geborgde rundveedierenarts een bilaterale overeenkomst heeft.²⁰ Bij dit voorschrift staat onder “Interpretatie” vermeld dat de modelovereenkomst van de SGD gebruikt moet worden en dat de overeenkomst door rundveehouder en dierenarts moet zijn ondertekend. ACM merkt op dat deze ‘interpretatie’ naadloos aansluit bij de criteria die gelden om te worden erkend als geborgde rundveedierenarts.
41. Ten minste 85% van de rundveehouders uit de sector vleesvee is aangesloten bij IKB Rund.²¹ Dat brengt met zich dat in ieder geval hetzelfde percentage rundveehouders alleen veterinaire diensten zal afnemen van een geborgde dierenarts op basis van de in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts voorgeschreven 1-op-1-modelovereenkomst.
42. De zuivelsector kent kwaliteitssystemen waarmee de zuivelverwerkende ondernemingen willen voldoen aan kwaliteitseisen van hun afnemers en van de maatschappij. De kwaliteitseisen hangen samen met voedselveiligheid en duurzaamheid. Verschillende zuivelverwerkende ondernemingen (veelal coöperaties) hebben een eigen zuivelkwaliteitssysteem. Zo heeft FrieslandCampina (marktleider in de zuivelsector) het kwaliteitssysteem Foqus Planet. Het kwaliteitssysteem Foqus Planet schrijft onder meer voor dat alleen melk wordt afgenomen van melkveehouders die veterinaire diensten afnemen van een geborgde dierenarts. Daarnaast wordt in voornoemd kwaliteitssysteem (net als in de Voorschriften IKB Rund) bepaald dat de veehouder met de geborgde dierenarts een 1-op-1-modelovereenkomst moet hebben, zoals die ook voor geborgde

¹⁹ IKB Rund ziet – anders dan in het bestreden besluit is weergegeven – niet op melkveehouders.

²⁰ Voorschriften IKB Rund, norm nr. RV.01., te raadplegen op het internet: www.ikbrund.nl.

²¹ Bestreden besluit, randnr. 43.

BESLUIT OPENBAAR

dierenartsen verplicht gesteld wordt in het Reglement Geborgde Dierenarts. Kwaliteitssystemen van Coöperatieve Zuivelfabriek Rouveen u.a., Cono Kaasmakers en DOC Kaas b.a. kennen bepalingen met dezelfde strekking. De zuivelverwerkende ondernemingen zijn verenigd in de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). In NZO-verband is overeengekomen om ter implementatie van de afspraken uit het ABRES-convenant in te stemmen met het door de KNMvD voorgestelde borgingssysteem met de 1-op-1-relatie tussen dierenarts en veehouder.

43. (Vrijwel) alle zuivelverwerkende ondernemingen eisen van hun melkleveranciers dat zij veterinaire diensten afnemen van een geborgde dierenarts op basis van de in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts voorgeschreven 1-op-1-modelovereenkomst. Dat brengt met zich dat op hun beurt (vrijwel) alle melkveehouders slechts veterinaire diensten zullen willen afnemen van een geborgde dierenarts op basis van de in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts voorgeschreven 1-op-1-modelovereenkomst.

VI.4 Reglement Geborgde Rundveedierenarts

44. Met het Reglement Geborgde Rundveedierenarts²² wordt beoogd *“een systeem in het leven te roepen op grond waarvan dierenartsen worden beoordeeld op het leveren van een constante, hoge en uniforme kwaliteit bij de dienstverlening aan melk-/rundveebedrijven. Dit Reglement voorziet erin dat dierenartsen die deze hoge standaard kunnen garanderen, worden beoordeeld en op basis daarvan in het register ‘geborgde rundveedierenarts’ worden opgenomen.”* Het Reglement Geborgde Rundveedierenarts voorziet in het Register Geborgde Rundveedierenarts. Dierenartsen die in dat register zijn opgenomen zijn geborgde rundveedierenarts. Voor zover hier relevant wordt in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts het volgende bepaald.
45. Om in het in het Register Geborgde Rundveedierenarts te kunnen worden ingeschreven, moet aan de volgende criteria zijn voldaan (inschrijvingscriteria):
- Registratie in het diergeneeskunderegister van het Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg;

²² ACM neemt als uitgangspunt de meest recente versie van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts. Het betreft versie 4.1, goedgekeurd door de SGD op 16 juni 2014.

BESLUIT OPENBAAR

- Aantoonbare kennis van de inhoud van de Gids voor de Goede Veterinaire Praktijk voor voedselproducerende dieren (GVP);
 - Aantoonbare praktijk van het vastleggen van voorschriften van diergeneesmiddelen ten behoeve van dieren van de melk-/rundveehouder in een aangewezen centrale databank;
 - Gevolgd hebben van de basiscursus 'geborgde rundveedierenarts';
 - Contract met een certificerende instelling waarmee SGD een overeenkomst heeft.
46. Om in het Register Geborgde Rundveedierenarts opgenomen te blijven moet – voor zover hier relevant – aan de volgende criteria voor onderhoud zijn voldaan (onderhoudscriteria):
- Op grond van het contract tussen de dierenarts en de certificerende instelling vindt een ingangsbeoordeling en een jaarlijkse beoordeling plaats;
 - De dierenarts sluit voorafgaand aan enige veterinaire dienstverlening aan een melk-/rundveebedrijf een persoonlijke bilaterale overeenkomst af met de melk-/rundveehouder en voert deze overeenkomst in in een centrale databank;
 - De dierenarts stelt in opdracht van de melk-/rundveehouder het bedrijfsspecifieke gezondheidsplan (waarbij inbegrepen het bedrijfsspecifieke behandelplan) op;
 - De dierenarts zorgt dat de protocollaire bedrijfsbezoeken worden uitgevoerd;
 - De dierenarts geeft inzage in informatie m.b.t. de veterinaire dienstverlening aan melk-/rundveebedrijven waarmee hij een 1-op1-overeenkomst heeft gesloten;
 - Bij beëindiging van de 1-op-1-overeenkomst is de dierenarts verplicht het veehouderij dossier over te dragen aan de opvolgend dierenarts en het einde van de 1-op-1-overeenkomst binnen 30 dagen bij een aangewezen centrale databank te melden;
 - De dierenarts bezit de nodige kennis voor de uitvoering en instandhouding van het reglement;
 - De dierenarts schoolt zich bij op onderdelen als vastgesteld door het College van Belanghebbenden.

VI.5 Reglement Geborgde Rundveedierenarts als erkenningsregeling

47. Het Reglement Geborgde Rundveedierenarts heeft kenmerken van een erkenningsregeling. Om die reden is voor de mededingingsrechtelijke analyse van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts is het beoordelingskader van de

BESLUIT OPENBAAR

erkenningregeling van toepassing. Het Reglement Geborgde Rundveedierenarts heeft – dat is door bezwaarden ook niet bestreden – geen mededingingsbeperkende strekking.²³ Niettemin kunnen erkenningregelingen als het Reglement Geborgde Rundveedierenarts mededingingsbeperkende gevolgen hebben. Bezwaarden hebben het standpunt ingenomen dat dat met betrekking tot het Reglement Geborgde Rundveedierenarts ook het geval is. Zij kunnen zich niet verenigen met de conclusie in het bestreden besluit dat van mededingingsbeperkende gevolgen geen sprake is.

48. ACM zal in het navolgende nogmaals aan de hand van hetgeen in de Richtsnoeren Samenwerking Ondernemingen²⁴ is opgenomen over erkenningregelingen, beoordelen of het Reglement Geborgde Rundveedierenarts mededingingsbeperkende gevolgen heeft.
49. Uit de Richtsnoeren Samenwerking Ondernemingen kan worden opgemaakt dat van een erkenningregeling geen mededingingsbeperkende effecten uitgaan als het gezamenlijk marktaandeel van de aangesloten ondernemingen gering (kleiner dan 20%) is. Voorts zijn geen mededingingsbeperkende effecten te verwachten als de afnemers geen of weinig belang hechten aan deelname van hun leverancier aan de erkenningregeling. ACM stelt vast dat in het onderhavige geval afnemers (rund(melk)veehouders) veel belang hechten aan registratie van hun dierenarts als geborgde dierenarts. Dit is een rechtstreeks gevolg van de omstandigheid dat de afnemers van melkveehouders (zuivelverwerkende industrie) zonder uitzondering slechts melk afnemen van melkveehouders die veterinaire diensten betrekken van geborgde dierenartsen. Dit vloeit voort uit de kwaliteitssystemen die in de zuivelverwerkende industrie sectorbreed gehanteerd worden. Daarnaast is van belang dat ten minste 85% van de rundveehouders uit de vleessector, is aangesloten bij IKB Rund. Het vorenstaande brengt met zich dat het belang dat de afnemers van de diensten van dierenartsen (rundveehouders) een groot belang hechten aan het 'geborgd zijn' van hun dierenarts. Immers, verreweg de meeste – substantieel meer dan 20% – rundveehouders zullen alleen veterinaire diensten willen afnemen van een geborgde dierenarts.

²³ Van een mededingingsbeperkende strekking is sprake als de erkenningregeling prijsafspraken, productiebeperkingen dan wel de verdeling van markten en afnemers omvat.

²⁴ Nederlandse Mededingingsautoriteit, *Richtsnoeren Samenwerking Ondernemingen*, 7 april 2005, Stcrt 2005, 67, zoals gewijzigd op 21 april 2008, Stcrt 2008, 77.

BESLUIT OPENBAAR

50. ACM concludeert op grond van het vorenstaande dat de erkenningsregeling Reglement Geborgde Rundveedierenarts, gelet op het grote belang dat afnemers (rund(melk)veehouders) hechten aan de erkenningsregeling, mededingingsbeperkende gevolgen kan hebben. Of daadwerkelijk van merkbare mededingingsbeperkende gevolgen sprake is hangt in de eerste plaats af van de inhoud van de erkenningsregeling; deze wordt in het navolgende beoordeeld.

VI.6 Reglement Geborgde Rundveedierenarts: mededingingsrechtelijke gevolgen?

51. In het navolgende beoordeelt ACM of de erkenningsregeling Reglement Geborgde Rundveedierenarts daadwerkelijk merkbare mededingingsrechtelijke gevolgen heeft. Daarbij neemt ACM allereerst in aanmerking dat dierenartsen die diensten aan rund(melk)veehouders (willen) aanbieden *de facto* gehouden zijn om zich te laten registreren als geborgd rundveedierenarts.²⁵ Vanwege die omstandigheid en gelet op de inhoud van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts, onderschrijft ACM het standpunt van bezwaarden dat het Reglement Geborgde Rundveedierenarts in ieder geval voor een deel van de dierenartsen gevolgen heeft voor hun bedrijfsvoering. Dit brengt evenwel nog niet mee dat die gevolgen (ook) een merkbare mededingingsbeperking omvatten.
52. In de Richtsnoeren Samenwerking Ondernemingen wordt uiteengezet dat erkenningsregelingen een beperking van de mededinging tot gevolg hebben als sprake is van (potentiële) uitsluiting van toetreders op ongerechtvaardigde gronden. Van ongerechtvaardigde uitsluiting is normaal gesproken geen sprake als eenieder die aan de eisen van de erkenningsregeling voldoet, kan deelnemen aan de erkenningsregeling. Daartoe moet de erkenningsregeling (1) een open karakter hebben, (2) objectief, niet-discriminerend, en vooraf duidelijk zijn (3) een transparante toelatingsprocedure kennen en (4) een onafhankelijke toelatingsprocedure kennen.²⁶ In het navolgende toetst ACM of het Reglement Geborgde Rundveedierenarts aan de vier voornoemde vereisten voldoet.

²⁵ Omdat (vrijwel) alle melkrundveehouders alleen veterinaire diensten willen afnemen van geborgde dierenartsen. Dit vloeit voort uit het feit dat de zuivelverwerkende industrie dit aan melkrundveehouders als voorwaarde stelt voor afname van melk.

²⁶ Richtsnoeren Samenwerking Ondernemingen, t.a.p. voetnoot 24, randnr. 87 en 88 e.v.

BESLUIT OPENBAAR

(1) Open karakter

53. Het vereiste dat de erkenningsregeling Reglement Geborgde Rundveedierenarts open (1) moet zijn, houdt in dat de regeling toegankelijk is voor eenieder die aan de eisen voldoet. Uit het Reglement Geborgde Rundveedierenarts maakt ACM op dat iedere dierenarts die aan de vereisten voldoet in aanmerking komt voor registratie. Aan het vereiste van openheid is derhalve voldaan.

(2) Objectief, niet-discriminerend en vooraf duidelijk

54. Ten aanzien van het vereiste van objectiviteit, gelijkheid (non-discriminatoir) en duidelijkheid overweegt ACM het volgende.

Objectief

55. Onder 'objectief' wordt verstaan dat de in de erkenningsregeling Geborgde Rundveedierenarts geformuleerde vereisten bijdragen aan het doel van de erkenningsregeling. In het Reglement Geborgde Rundveedierenarts, versie 4.1 uit 2014, is als doelstelling opgenomen: *“Het Reglement ‘geborgde rundveedierenarts’ beoogt een systeem in het leven te roepen op grond waarvan dierenartsen worden beoordeeld op het leveren van een constante, hoge en uniforme kwaliteit bij de dienstverlening aan melk-/rundveebedrijven. Dit Reglement voorziet erin dat dierenartsen die deze hoge standaard kunnen garanderen, worden beoordeeld en op basis daarvan in het register ‘geborgde rundveedierenarts’ worden opgenomen.”* Voorts kan als doelstelling worden geformuleerd hetgeen in de considerans van de (model) bilaterale overeenkomst melk/rundveehouder (de 1-op-1-modelovereenkomst) met een 'geborgde rundveedierenarts' is opgenomen: *“Overwegende dat de melk-/rundveesector op een maatschappelijk verantwoorde manier wil omgaan met rundveegezondheid in relatie tot volksgezondheid, voedselveiligheid en het correct, selectief en transparant gebruik van diergeneesmiddelen (...)”* en *“dat de veehouder hiervoor gebruik maakt van een geregistreerde ‘geborgde rundveedierenarts’ die werkt volgens het reglement geborgde rundveedierenarts”*.
56. Gelet op het vorenstaande is het doel van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts tweeledig. Het beoogt (a) het leveren van een hoge kwaliteit aan veterinaire diensten en het is (b) gericht op een transparant en verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen. De in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts opgenomen kwaliteitseisen, zoals het handelen overeenkomstig de Gids voor de Goede Veterinaire Praktijk en het voorschrift

BESLUIT OPENBAAR

om bedrijfsgezondheidsplannen en bedrijfsbehandelplannen op te stellen, dragen naar het oordeel van ACM aan de doelstellingen bij.

57. Met betrekking tot het in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts opgenomen vereiste van de 1-op-1-modelovereenkomst overweegt ACM het volgende. Als gevolg van de 1-op-1-modelovereenkomst heeft één dierenarts (naast de rund(melk)veehouder) het totaaloverzicht over de gezondheidssituatie op het rund(melk)veebedrijf. Die dierenarts draagt de verantwoordelijkheid voor de juiste invoer van gegevens over medicijngebruik, hij hanteert een geborgde werkwijze die periodieke bedrijfsbezoeken, een bedrijfsgezondheidsplan en een bedrijfsbehandelplan omvat. De desbetreffende dierenarts is zo in staat de diergezondheid continu te monitoren en te anticiperen op ontwikkelingen ten aanzien van de diergezondheid op het rund(melk)veebedrijf. ACM is van oordeel dat een stelsel met 1-op-1-modelovereenkomsten, dat ertoe leidt dat de verantwoordelijkheid voor de gezondheidssituatie centraal is belegd, kan bijdragen aan de hiervoor genoemde doelstellingen.
58. Met betrekking tot de objectiviteit merkt ACM voorts het volgende op. Bezwaarden hebben gewezen op artikel 6.2.2 van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts. Die bepaling luidt: *“De dierenarts sluit voorafgaand aan enige veterinaire dienstverlening aan een melk-/rundveebedrijf een persoonlijke bilaterale overeenkomst (bijlage I bij dit Reglement) af met de melk-/rundveehouder”*. Bezwaarden betogen dat deze tekst meebrengt dat om veterinaire handelingen te kunnen verrichten bij een rund(melk)veebedrijf, het noodzakelijk is dat de Geborgde Rundveedierenarts met die rund(melk)veehouder een 1-op-1-modelovereenkomst heeft.
59. De KNMvD heeft tegen hetgeen bezwaarden omtrent artikel 6.2.2 hebben aangevoerd evenwel het volgende ingebracht.²⁷ Artikel 6.2.2 moet volgens de KNMvD aldus gelezen worden dat de Geborgde Dierenarts slechts veterinaire handelingen mag verrichten op een rund(melk)veebedrijf als hij ofwel een 1-op-1-modelovereenkomst heeft gesloten met de desbetreffende rund(melk)veehouder ofwel op de 1-op-1-modelovereenkomst die een andere Geborgde Dierenarts met de desbetreffende rund(melk)veehouder heeft gesloten als vervangende dierenarts of spoeddierenarts wordt genoemd.

²⁷ Dossierstuk 2014.204401, verslag hoorzitting 6 juni 2014, p. 7 en 8.

BESLUIT OPENBAAR

60. ACM is van oordeel dat artikel 6.2.2 van het Reglement Geborgde Rundveedierenarts moet worden gelezen zoals de KNMvD heeft gesteld. Dat betekent dat voor de vraag of een dierenarts veterinaire handelingen mag verrichten op een rund(melk)veebedrijf niet doorslaggevend is of die dierenarts een 1-op-1-modelovereenkomst heeft gesloten met de desbetreffende rund(melk)veehouder, maar of hij op de 1-op-1-modelovereenkomst wordt vermeld als contractpartij, als vervangende dierenarts of als spoeddierenarts. ACM heeft bij haar oordeel het Beoordelingsprotocol Geborgde Rundveedierenarts (bijlage III bij het Reglement Geborgde Rundveedierenarts) betrokken. Aan de hand van dat beoordelingsprotocol wordt geverifieerd of geborgde rundveedierenartsen zich houden aan het Reglement Geborgde Rundveedierenarts. In norm nummer GDR. 09 van het beoordelingsprotocol wordt het volgende vermeld: *“De geborgde rundveedierenarts verleent alleen veterinaire diensten (...) aan melk-/rundveebedrijven waarbij hij op de overeenkomst staat weergegeven als begeleidende-, vervangende- of spoeddierenarts”*. ACM vindt hierin steun voor de opvatting van de KNMvD. Gelet hierop stelt ACM vast dat de lezing van de KNMvD dat niet steeds is vereist dat een dierenarts contractpartij is bij een 1-op-1-modelovereenkomst met een rund(melk)veehouder, juist is. Dierenartsen die als vervangende of spoeddierenarts op de 1-op-1-modelovereenkomst worden genoemd, voldoen aan het bepaalde in artikel 6.2.2 Reglement Geborgde Rundveedierenarts.
61. ACM is van oordeel dat artikel 6.2.2 van het Reglement Geborgde Dierenarts, in acht genomen de wijze waarop dat artikel in de praktijk wordt toegepast, voldoet aan het vereiste van objectiviteit.

Non-discriminatoir en vooraf duidelijk

62. Het Reglement Geborgde Rundveedierenarts bevat geen discriminerende bepalingen in die zin dat reeds op voorhand bepaalde dierenartsen van deelname worden uitgesloten. ACM is voorts van oordeel dat het Reglement Geborgde Rundveedierenarts vooraf duidelijk is voor dierenartsen. Op basis van het Reglement Geborgde Dierenarts, dat openbaar toegankelijk is, kan iedere dierenarts kennis nemen van de vereisten waaraan hij moet voldoen om te worden geregistreerd als geborgde rundveedierenarts.

BESLUIT OPENBAAR

(3) Transparante toelatingsprocedure

63. In het Reglement Geborgde Rundveedierenarts en de bijlagen (met name bijlage IV Beslissingsprotocol Geborgde Rundveedierenarts) is kenbaar uiteengezet aan welke eisen dierenartsen moeten voldoen om te kunnen worden geregistreerd als geborgde rundveedierenarts. Aan het hiervoor onder 3 genoemde criterium van transparantie is derhalve voldaan.

(4) Onafhankelijke toelatingsprocedure

64. ACM overweegt dat een door de KNMvD op verzoek van belanghebbende partijen (land- en tuinbouworganisaties, zuivelverwerkende industrie) opgerichte stichting (SGD) verantwoordelijk is voor de Regeling Geborgde Rundveedierenarts alsmede voor het register waarin geborgde rundveedierenartsen worden opgenomen. De SGD kent voor elk van de sectoren melk-/rundvee, pluimvee, varkens en vleeskalveren een College van Belanghebbenden waarin naast de KNMvD voornoemde belanghebbende partijen zijn vertegenwoordigd. Uit de statuten van de SGD²⁸ blijkt dat het bestuur gehouden is het College van Belanghebbenden te raadplegen alvorens besluiten te nemen over de reglementen van de stichting, regelingen en uitvoeringsdocumenten en contracten met externe partijen. Het bestuur is gehouden om besluiten waarbij wordt afgeweken van het advies van het College van Belanghebbenden te motiveren.
65. Daarnaast stelt ACM vast dat de certificering van rundveedierenartsen in opdracht van de SGD wordt uitgevoerd door VERIN. Aan de aanwijzing van VERIN als certificerende instantie is een aanbesteding voorafgegaan. Dierenartsen die gecertificeerd willen worden als geborgde rundveedierenarts, gaan daartoe een overeenkomst aan met VERIN. Die overeenkomst voorziet onder andere in een klachten- en geschillenregeling voor de dierenarts. De dierenarts kan aldus opkomen tegen een weigering of een beëindiging van zijn certificering als geborgde rundveedierenarts.
66. Naar het oordeel van ACM is met het vorenstaande de onafhankelijkheid van de toelatingsprocedure afdoende gewaarborgd. Dat – zoals bezwaarden stellen – VERIN een werkmaatschappij is van een door de vleesverwerkende industrie aangestuurde onderneming, kan daaraan niet afdoen. Derhalve is ook aan het hiervoor in randnummer

²⁸ Artikel 7, twaalfde lid, e.v.

BESLUIT OPENBAAR

52 onder 4 gestelde vereiste van onafhankelijkheid van de toelatingsprocedure voldaan.

VI.7 1-op-1-modelovereenkomst

67. Tot slot beoordeelt ACM de 1-op-1-modelovereenkomst zoals die in het Reglement Geborgde Rundveedierenarts wordt voorgeschreven. Daarbij neemt ACM in aanmerking dat de 1-op-1-modelovereenkomst *de facto* (vrijwel) sectorbreed wordt gehanteerd tussen dierenartsen en rund(melk)veehouders. Allereerst stelt ACM vast dat het voorschrijven van een schriftelijke overeenkomst waarin de relatie tussen rund(melk)veehouder en zijn vaste dierenarts is neergelegd, op zichzelf niet per definitie mededingingsbeperkend is. ACM wijst er daarbij op dat in de praktijk rund(melk)veehouders veelal veterinaire diensten afnemen van een 'eigen' dierenarts.²⁹ In zoverre is in veel gevallen al sprake van een 1-op-1-relatie tussen rundveehouder en dierenarts.³⁰
68. In het onderhavige geval betreft het evenwel een modelovereenkomst, waarvan de inhoud *de facto* dwingend wordt voorgeschreven. Of onder die omstandigheid de 1-op-1-modelovereenkomst een merkbare mededingingsbeperking tot gevolg heeft, hangt af van de inhoud van de 1-op-1-modelovereenkomst.
69. De 1-op-1-modelovereenkomst kent voor zover hier relevant de volgende inhoud:
- De overeenkomst heeft betrekking op handelingen en voorschriften inzake diergeneesmiddelen (artikel 1, sub b);
 - Door de dierenarts voorgeschreven diergeneesmiddelen worden centraal geregistreerd (artikel 1, sub c en artikel 5, sub b e.v.);
70. Verplichtingen van de geborgde rundveedierenarts zijn:
- Opstellen van een jaarlijks te evalueren bedrijfsspecifiek gezondheidsplan en op basis daarvan een bedrijfsspecifiek behandelplan dat aan de voorschriften voldoet (artikel 2, artikel 4, sub d en sub e);
 - Aangeven aan de rundveehouder wie vervangend geborgde rundveedierenarts en spoeddierenarts zijn, alsmede dossieroverdracht aan deze dierenartsen

²⁹ Zie ook hetgeen is overwogen in randnummer 138 van het bestreden besluit.

³⁰ Zie ook Verordening (EG) 853/2004, die voorschrijft dat veehouders aan moeten geven welke dierenarts normaliter diensten verleent op het veebedrijf.

BESLUIT OPENBAAR

(artikel 4, sub b);

- Regelmatig bezoek aan het rundveebedrijf alsmede vastlegging van de protocollaire bedrijfsbezoeken (artikel 4, sub f en sub h).

71. Verplichtingen van de rundveehouder zijn (artikel 3):

- het aan de dierenarts opdragen tot vaststellen en actualiseren van het bedrijfsspecifiek gezondheidsplan;
- het hanteren van het bedrijfsspecifiek gezondheidsplan;
- het overeenkomstig voorschrift van de dierenarts behandelen van vee en bewaren van diergeneesmiddelen;
- het inlichten van de dierenarts over veterinaire adviezen van en veterinaire behandelingen door derden;
- de uitsluitende gebruikmaking van de (vervangende) geborgde rundveedierenarts dan wel de vermelde spoeddierenarts;
- registratie van diergeneesmiddelengebruik, de uitsluitende gebruikmaking van de (vervangende) geborgde rundveedierenarts dan wel de vermelde spoeddierenarts.

72. Voorts bepaalt de 1-op-1-modelovereenkomst dat zij voor onbepaalde tijd wordt aangegaan en te allen tijde met onmiddellijke ingang opzegbaar is. De geborgde rundveedierenarts dient medewerking te verlenen aan de opzegging. Zo is hij gehouden de opzegging of ontbinding van de 1-op-1-modelovereenkomst te melden bij de daarvoor aangewezen databank en dient hij het bedrijfsdossier over te dragen aan de geborgde rundveedierenarts waarmee de desbetreffende rundveehouder een nieuwe 1-op-1-modelovereenkomst aangaat.

73. Het door een groot aantal concurrenten (in casu: sectorbreed) hanteren van de 1-op-1-modelovereenkomst heeft, mede gelet op de inhoud van de 1-op-1-modelovereenkomst, kenmerken van een standaardiseringsovereenkomst als bedoeld in de Richtsnoeren horizontale samenwerkingsovereenkomsten van de Europese Commissie.³¹ Aan de hand van in de Richtsnoeren horizontale samenwerkingsovereenkomsten opgenomen criteria

³¹ Richtsnoeren inzake de toepasselijkheid van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op horizontale samenwerkingsovereenkomsten, Publicatieblad van de Europese Unie, 2011, C11.

BESLUIT OPENBAAR

kan worden vastgesteld of een standaardiseringsovereenkomst mededingingsbeperkende effecten kan hebben.

74. Bij de beoordeling van de inhoud van de 1-op-1-modelovereenkomst acht ACM van belang of de rundveehouder voldoende vrijheid heeft om de dierenarts te contracteren die hij wenst. De 1-op-1-modelovereenkomst mag een 'overstap' van de ene naar een andere geborgde rundveedierenarts als 1-op-1-dierenarts, niet onmogelijk maken of belemmeren. Daarnaast moet de rund(melk)veehouder desgewenst een specialistisch dierenarts kunnen inschakelen.
75. Voorts kent ACM er gewicht aan toe of voldoende ruimte blijft bestaan voor concurrentie tussen geborgde dierenartsen in die zin dat geborgde rundveedierenartsen voldoende vrijheid wordt gelaten om een eigen invulling te geven aan de wijze waarop zij veterinaire diensten verlenen. Indien dat het geval is, kunnen dierenartsen daarop concurreren.³²

VI.8 Beoordeling van de inhoud van de 1-op1-modelovereenkomst

76. Te beginnen met het criterium van de keuzevrijheid en 'overstapmogelijkheid' van rund(melk)veehouders, overweegt ACM het volgende. In de dwingend voorgeschreven 1-op-1-modelovereenkomst wordt bepaald dat deze op ieder moment met onmiddellijke ingang opzegbaar is. Voorts wordt expliciet bepaald dat de gecontracteerde geborgde dierenarts aan een dergelijke beëindiging alle noodzakelijke medewerking moet verlenen. Daaronder valt bijvoorbeeld een overdracht van het bedrijfsdossier ingeval de rund(melk)veehouder na de beëindiging van de 1-op-1-modelovereenkomst met een andere dierenarts wil contracteren. De voornoemde opzegbaarheid van de 1-op-1-modelovereenkomst alsmede de verplichting van de dierenarts om aan de opzegging mee te werken brengen mee dat er voor de rund(melk)veehouder geen enkel beletsel is om desgewenst de 1-op-1-modelovereenkomst te beëindigen en met een andere geborgde dierenarts een nieuwe 1-op-1-modelovereenkomst aan te gaan.
77. ACM wijst er in dit verband voorts op dat in het bestreden besluit is overwogen dat met de 1-op-1-modelovereenkomst voor geborgde rundveedierenartsen ook geen belemmeringen worden opgeworpen om actief veterinaire diensten aan te bieden aan

³² Richtsnoeren horizontale samenwerking, overw. 266.

BESLUIT OPENBAAR

rund(melk)veehouders.

78. Met betrekking tot het hiervoor in randnummer 75 genoemde aan de Richtsnoeren horizontale samenwerking ontleende criterium, overweegt ACM het volgende. Primair schrijft de 1-op-1-modelovereenkomst aan de geborgde rundveedierenarts en de rundveehouder verplichtingen voor van administratieve en protocollaire aard. Zo moet een bedrijfsgezondheids- en een bedrijfsbehandelplan worden opgesteld. Verder zijn er registratieverplichtingen met betrekking tot geborgde vervangende rundveedierenartsen en spoeddierenartsen en met betrekking tot het gebruik van diergeneesmiddelen. Om deze voorschriften effectief te doen zijn worden minimale (kwaliteits)eisen gesteld aan het bedrijfsgezondheidsplan en het bedrijfsbehandelplan. Aldus wordt met name een kader gegeven waarbinnen de geborgde dierenarts zijn veterinaire werkzaamheden uitvoert. Dit kader is, zoals gezegd, met name administratief en protocollair en schrijft niet voor wat de eigenlijke inhoud van de veterinaire dienstverlening behelst. De inhoud van de feitelijke veterinaire dienstverlening (het 'eindproduct') wordt niet door de 1-op-1-modelovereenkomst geregeld. Dit brengt mee dat binnen de kaders van de 1-op-1-modelovereenkomst voldoende ruimte bestaat voor geborgde rundveedierenartsen om naar eigen inzicht vorm te geven aan de wijze waarop zij veterinaire diensten verlenen. Zij kunnen zich elk met hun eigen aanpak van elkaar onderscheiden en op dit onderdeel met elkaar concurreren.
79. ACM stelt daarnaast vast dat de 1-op-1-modelovereenkomst niet belemmerend werkt waar het betreft specialistische veterinaire dienstverlening. Zoals de KNMvD heeft betoogd kan de geborgde rundveedierenarts die partij is bij de 1-op-1-modelovereenkomst met een rund(melk)veehouder, te allen tijde iedere geborgde rundveedierenarts (waaronder ook specialisten) als vervangend dierenarts aanmerken. Daartoe dient hij de desbetreffende geborgde rundveedierenarts als vervangend dierenarts bij te schrijven op de 1-op-1-modelovereenkomst. In de hoedanigheid van vervangend geborgde dierenarts kan de specialist veterinaire diensten aan de desbetreffende rundveehouder verlenen. Noch uit het Reglement Geborgde Rundveedierenarts en de 1-op-1-modelovereenkomst, noch uit hetgeen bezwaarden hebben aangevoerd blijkt dat rund(melk)veehouders belemmeringen ondervinden ter zake van het inschakelen van een specialistisch dierenarts. Daaruit leidt ACM af dat er geen belemmeringen bestaan voor rund(melk)veehouders om zelf het initiatief te nemen voor het 'bij schrijven' van een (specialistisch) geborgde rundveedierenarts als vervangend

BESLUIT OPENBAAR

dierenarts zoals hiervoor bedoeld. In een dergelijk geval dient de door de rund(melk)veehouder gecontracteerde geborgde rundveedierenarts³³ zorg te dragen voor de administratieve handeling van het 'bijschrijven' op de lijst met vervangende dierenartsen.

VI.9 Conclusie Reglement Geborgde Dierenarts en 1-op-1-modelovereenkomst.

80. Gelet op het vorenstaande stelt ACM vast dat de erkenningsregeling Reglement Geborgde Rundveedierenarts voldoet aan de criteria van (1) een open karakter, (2) objectiviteit, niet-discriminerend, en vooraf duidelijk, (3) transparantie van de toelatingsprocedure en (4) onafhankelijkheid van de toelatingsprocedure. Van de erkenningsregeling als zodanig zijn daarom geen merkbare mededingingsbeperkende effecten te verwachten. Voorts laat de 1-op-1-modelovereenkomst ruimschoots gelegenheid voor concurrentie tussen geborgde rundveedierenartsen. De geborgde rundveedierenartsen kunnen hun diensten aanbieden aan rund(melk)veehouders en zij kunnen zich onderscheiden met hun (wijze van) dienstverlening. Voor rund(melk)veehouders bestaat geen belemmering om over te stappen naar een andere geborgde dierenarts. Dat de 1-op-1-modelovereenkomst dwingend is voorgeschreven en sectorbreed wordt toegepast, doet daaraan niet af.
81. ACM concludeert dat in het bestreden besluit terecht is vastgesteld dat de erkenningsregeling Reglement Geborgde Rundveedierenarts en de 1-op-1-modelovereenkomst geen merkbaar mededingingsbeperkend effect hebben. Van een schending van artikel 6, eerste lid, Mw is dan ook geen sprake. De afwijzing van het verzoek om toepassing van artikel 56, eerste lid, Mw moet derhalve worden gehandhaafd. Dit brengt mee dat – gelet op hetgeen hiervoor is overwogen in randnummer 31 tot en met 34 – ACM ook geen toepassing geeft aan artikel 101 VwEU. Het bezwaar wordt ongegrond verklaard.

³³ Dat is de dierenarts die met de rund(melk)veehouder de 1-op-1-modelovereenkomst heeft gesloten.

BESLUIT OPENBAAR

VII. Besluit

82. De Autoriteit Consument en Markt:

- besluit tot ongegrondverklaring van het bezwaar;
- handhaaft haar besluit van 7 november 2013 in zaak 12.0256.53, kenmerk 2013.205695.

De Autoriteit Consument en Markt,
namens deze,

W.g.
mr. M.T.P.J. van Oers
Directeur Juridische Zaken

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd beroepschrift indienen bij de rechtbank Rotterdam, sector bestuursrecht, Postbus 50951, 3007 BM Rotterdam. Nadere informatie over de beroepsprocedure is te vinden op www.rechtspraak.nl.

Pagina
26/26

Muzenstraat 41 | 2511 WB Den Haag
Postbus 16326 | 2500 BH Den Haag
T 070 722 20 00 | F 070 722 23 55
info@acm.nl | www.acm.nl | www.consuwijzer.nl